

1-1

Directoraat-generaal
Bedrijfsleven & Innovatie

Aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat

Auteur
[Redacted]

TER BESLISSING
Datum
12 februari 2024

Kenmerk
DGBI-TOP / 45460597

ZK 0000051995

Kopie aan
[Redacted]

Bijlage(n)
5

nota

Nieuwe voorstellen van de Europese Commissie
ten aanzien van de Europese Economische
Veiligheidsstrategie

Parafenroute

[Redacted signature lines]

Aanleiding

- Op 24 januari 2024 heeft de Europese Commissie een vijftal voorstellen gepubliceerd ter bevordering van de economische veiligheid van de Europese Unie (EU). Voor twee van de voorstellen is een BNC-fiche opgesteld. In reactie op de drie witboeken (zie toelichting) hebben de respectievelijke beleidsverantwoordelijke departementen een kabinetsappreciatie opgesteld.
- Voor witboeken geldt dat de concept-kabinetsreactie voorgelegd moet worden aan beide Kamers. Vanwege de nauwe samenhang tussen de verschillende voorstellen worden alle appreciaties gelijktijdig aan de Kamers aangeboden. Het pakket zal op 21 februari besproken worden tijdens het BNC-overleg en op 27 februari in de CoCo. Op 1 maart zal het pakket na goedkeuring in de Ministerraad naar de Kamer worden gestuurd.
- EZK is primair penvoerder van het BNC-fiche over de screening van buitenlandse investeringen en de kabinetsappreciatie van het witboek over het versterken van onderzoek en ontwikkeling van technologie met potentieel voor dual-use technologie. Daarnaast is EZK-medeoondertekenaar van de kabinetsappreciatie van het witboek uitgaande investeringen en nauw betrokken bij de kabinetsappreciaties en het BNC-fiche over respectievelijk exportcontrole en kennisveiligheid.

Geadviseerd besluit

- Uw akkoord op het 1) BNC-fiche inzake buitenlandse investeringen en 2) de kabinetsappreciatie over het witboek versterking van onderzoek en ontwikkeling van dual-use technologie.
- Uw akkoord op medeoondertekening van de kabinetsappreciatie van het witboek uitgaande investeringen.

Kernpunten

- Het EV-pakket van de Commissie bestaat uit: 1) Witboek over opties om de steun voor onderzoek en ontwikkeling op het gebied van technologieën te vergroten met potentieel voor dual-use gebruik (EZK); 2) Voorstel voor een verordening over de screening van buitenlandse investeringen ter herziening van de huidige verordening (EZK); 3) Witboek uitgaande investeringen (BZ, EZK medeondertekenaar); 4) Witboek over exportcontrole (BZ); 5) Voorstel voor een Raadsaanbeveling over het versterken van kennisveiligheid (OCW).
- Met de nieuwe voorstellen beoogt de Commissie invulling te geven aan de mitigatie van economische veiligheidsrisico's binnen de EU. In algemene zin is het kabinet positief over de stappen die de Commissie initieert ter bevordering van de economische veiligheid binnen de Unie. Meer harmonisatie en informatie-uitwisseling draagt bij aan de Europese veiligheid en bevordert het gelijk speelveld binnen de interne markt.
- Tegelijkertijd is verdere verduidelijking en concretisering van een aantal voorstellen noodzakelijk. Hieronder wordt per voorstel kort geschetst wat de eerste appreciatie van het voorstel is.

Toelichting

- Het pakket aan voorstellen dat de Commissie heeft gepubliceerd werd eerder aangekondigd in een gezamenlijk communiqué van de Commissie en de Hoge Vertegenwoordiger over een Europese Economische Veiligheidsstrategie.
- *Proces witboeken*: Een witboek is een formelere vorm van Europese consultaties en bevat vaak een conceptvoorstel voor een wettekst met een algemene en artikelsgewijze toelichting. De kabinetsreactie wordt dus ook naar de Commissie gestuurd (anders dan bij BNC-fiches). Voor witboeken geldt dat de concept-kabinetsreactie voorgelegd moet worden aan beide Kamers. De Kamers kunnen dan commentaar geven en zijn zo dus voorafgaand betrokken bij de kabinetsreactie die naar de Commissie gaat. De Kamers hebben hiervoor 30 dagen (voorhangprocedure).

A. Witboek steun onderzoek en ontwikkeling technologieën met potentieel dual-use. (bijlage 2)

- In dit witboek biedt de Commissie drie opties aan om de synergie te verbeteren tussen Europese financiering voor onderzoek en innovatie (O&I) ten aanzien van technologieën met zowel een civiele als een militaire toepassing.
- In de kabinetsappreciatie geeft u aan de inzet van de Commissie te steunen om tot een betere kruisbestuiving tussen civiele en defensie-gerelateerde R&D te komen. Daar keuze voor een van de voorgestelde drie opties mede afhangt van nog te voeren onderhandelingen rond het MFK en het vervolgvorstel op het Horizonfonds, geeft u in de kabinetsappreciatie nog geen voorkeur voor een van de drie opties uit te kunnen spreken.
- Daarbij benadrukt u de noodzaak van het uitvoeren van zorgvuldige impactanalyses en overleg met belanghebbenden om deze discussie gefundeerd verder vorm te geven, alvorens richting te bepalen en de voorkeur aan te geven. MinOCW is medeondertekenaar van deze appreciatie.

B. Herziening verordening screening van buitenlandse investeringen (bijlage 1)

- Het voorstel betreft een herziening van de huidige verordening screening buitenlandse investeringen. Om de samenwerking, coördinatie en harmonisatie tussen lidstaten te verbeteren, stelt de Commissie voor het invoeren van een toetsingsmechanisme voor alle lidstaten nu verplicht te maken. Tevens doet de Commissie voorstellen t.a.v. de minimumreikwijdte van de in te voeren toetsing.
- Het kabinet steunt het voorstel om een toetsingsmechanisme te verplichten. Dit bevordert het gelijk speelveld op de interne markt en de effectiviteit van de toetsing. Momenteel zijn er nog 4 lidstaten zonder mechanisme.
- Tegelijkertijd benadrukt het kabinet dat de inhoudelijke veiligheidstoets een nationale competentie is en moet blijven. Het kabinet staat daarom kritisch tegenover de onderdelen van het voorstel van de Commissie die ingaan op de inhoud en het toepassingsbereik van de verplichte veiligheidstoets.
- Het kabinet heeft op zich een positief oordeel over de bevoegdheid, maar met kanttekeningen en een voorkeur voor een aangepaste rechtsgrondslag. Het kabinet heeft de voorkeur voor een rechtsgrondslag die primair geënt is op de interne markt. De Commissie heeft nu als rechtsgrondslag gekozen voor een combinatie van gemeenschappelijke handelspolitiek en interne markt.
- Het kabinet acht de proportionaliteit deels positief en deels negatief met aandachtspunt. Het aandachtspunt ziet in het bijzonder op de verlichting om een bevoegdheid te hebben om transacties die buiten de reikwijdte van de investeringstoets vallen, 15 maanden na afronding van de transactie alsnog te kunnen toetsen met terugwerkende kracht, mede op advies van de Commissie of andere lidstaten. Dit is niet bevorderlijk voor de rechtszekerheid van bedrijven en botst met het legaliteitsbeginsel. Daarbij heeft het kabinet ook zorgen over de bepaling dat de Commissie het recht krijgt in dit kader een initiatiefprocedure te starten. Nationale veiligheid is immers op grond van het Unieverdrag een uitsluitende verantwoordelijkheid van de lidstaten.
- Ook onderdeel van de aandachtspunten bij de proportionaliteit is het dwingende karakter van het toepassingsbereik van de investeringstoets. Het kabinet heeft de voorkeur voor vrijwillige guidelines t.a.v. de inhoud van de screeningstoets, waaronder de scope en reikwijdte vallen, in plaats van een verplichte inrichting en toepassingsbereik zoals vastgelegd in de verordening en de bijlagen bij de verordening. Zo kan Nederland de eigen, meer gerichte en onderbouwde, aanpak blijven hanteren. Die aanpak biedt meer rechtszekerheid aan het bedrijfsleven, vermindert het risico op oneigenlijk gebruik van de investeringstoets en is daarmee minder verstoring.
- Het huidige voorstel heeft ook implicaties voor de uitvoering, omdat de reikwijdte van de verordening tot een toename aan werkzaamheden voor de nationale screeningsautoriteiten zal leiden.
- Gelet op al het bovenstaande, zal het kabinet zich er tijdens het onderhandelingsproces voor inzetten om de bepalingen waar zorgen over bestaan te verbeteren, met het oog op rechtszekerheid, regeldruk, en de belangen voor nationale veiligheid, vestigingsklimaat en het gelijk speelveld op de interne markt.

3-4

lees

C. Witboek uitgaande investeringen (u bent mede-ondertekenaar) (bijlage 3)

- In het witboek adviseert de Commissie dat de lidstaten een breed scala aan soorten investeringstransacties monitoren. Op basis van de data uit de

monitoring kan dan in een later stadium een risicoanalyse worden uitgevoerd, om te bezien of maatregelen op het gebied van uitgaande investeringstoetsing nodig zijn.

- Het gaat hierbij om monitoring van alle soorten actieve investeringen, zowel direct als indirect, in landen van buiten de EU, die worden gedaan door natuurlijke of rechtspersonen woonachtig of gevestigd in de EU. Dit zou in ieder geval gelden voor geavanceerde halfgeleiders, kunstmatige intelligentie, kwantumtechnologie en biotechnologie. De monitoringsexercitie is landenneutraal. De Commissie raadt echter aan dat lidstaten de geografische reikwijdte van het monitoren baseren op de risicoprofielen van bepaalde landen.
- Het kabinet verwelkomt het initiatief van de Commissie om aanvullende informatie te verzamelen over uitgaande investeringen en deelt de positie dat deze informatie nodig is voor het uitvoeren van een risicoanalyse, maar is [REDACTED] ten aanzien van de haalbaarheid en doelmatigheid van het voorstel.
- Het kabinet maakt zich zorgen over de uitvoerbaarheid en effectiviteit van de voorgestelde brede reikwijdte van monitoring, voor zowel overheid als bedrijfsleven.
- Er is ook twijfel over of de huidige dataverzamelingssystemen voldoende gedetailleerde informatie kunnen bieden voor een effectieve risicoanalyse.

4-1

D. Witboek over exportcontrole (EZK heeft meegelezen) (bijlage 4)

- De Commissie observeert dat onder het huidige EU exportcontrolekader het risico bestaat op een Europese lappendeken aan nationale controlelijsten, omdat het huidige exportcontrolekader geen gezamenlijke EU aanpak voor exportcontrole is.
- De Commissie stelt voor om de EU-coördinatie op exportcontrole te versterken door: 1) een nieuwe mogelijkheid om gecoördineerd EU-controles in te voeren, zonder dat er consensus tussen alle leden van een multilateraal export controle regime tot stand is gekomen, op voorwaarde dat alle EU lidstaten een voorstel hebben geaccepteerd; 2) Een nieuw forum voor 'politieke coördinatie' op het terrein van exportcontrole; 3) Verbeterde coördinatie van nationale exportcontrolelijsten (de Commissie zal hierover voor de zomer een aanbeveling sturen); en 4) Een vervroegde evaluatie van de *Dual-Use Verordening* naar begin 2025 in plaats van 2026-2028.
- Het kabinet is positief over de inzet voor meer EU-coördinatie met in achtneming van nationale competenties. Het kabinet is ook positief over de doelstelling om het mogelijk te maken om gecoördineerd EU-controles in te voeren, maar denkt niet dat gebruikmaking van de gewone wetgevingsprocedure, enkel ten behoeve van het uitbreiden van de controlelijst bij Verordening (EU) 2021/821), de meest doelmatige en doeltreffende aanpak is.
- Het kabinet is positief over het inrichten van een platform ten behoeve van politieke coördinatie over het exportcontrole-instrumentarium ter aanvulling op de reeds bestaande Europese overlegstructuur en verwelkomt de voorstellen om de coördinatie rondom het instellen van nationale controlemaatregelen te verbeteren en eerder te initiëren.
- Het kabinet erkent dat er ontwikkelingen zijn die een eerdere evaluatie van de huidige verordening en haar toekomstbestendigheid rechtvaardigen, maar onderstreept dat de huidige verordening relatief kortgeleden in werking is getreden. Het kabinet wil ervoor waken dat het vervroegen van de evaluatie ten koste gaat van de implementatiewerkzaamheden die nog in volle gang zijn.

E. Voorstel Raadsaanbeveling over het versterken van kennisveiligheid (“research security”) - (EZK heeft meegelezen) (bijlage 5)

Kenmerk
DGBI / 45460597

- De commissie doet een aantal voorstellen hoe de bewustwording te vergroten en kennisinstellingen te ondersteunen vanuit de diverse lidstaten op basis van een integrale aanpak vanuit de overheid (“whole of government approach”), zoals door een actieve dialoog aan te gaan met de kennisinstellingen, het organiseren van een centraal loket voor advies over kennisveiligheid, het delen van informatie over risico’s t.a.v. kennisveiligheid.
- Het uitgangspunt daarbij is academische vrijheid, eigen autonomie van de instellingen, een landen neutrale aanpak, een proportionele en risicogestuurde aanpak en het tegengaan van stigmatisering en discriminatie.
- Verder wordt aandacht gevraagd voor het belang om ook bedrijven bewust te maken van de risico’s en hoe deze te mitigeren.
- De voorstellen die de Commissie doet sluiten goed aan bij het beleid voor kennisveiligheid dat we in Nederland reeds in gang hebben gezet en dragen bij aan het versterken van een gelijk speelveld binnen Europa, waar Nederland zich als een van de koplopers op het vlak van kennisveiligheid actief voor inzet.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

Er zijn twee bullets gelakt i.v.m. 1) lopende onderhandelingen en 2) eenheid van kabinetsbeleid.